

La Diputació i l'Ajuntament de Xixona, en col·laboració amb la Fundació CV MARQ i el Museu Arqueològic d'Alacant han organitzat aquesta exposició on s'exhibeixen un centenar de peces procedents de les excavacions arqueològiques dutes a terme, als anys quaranta, pel reverend pare Josep Belda al castell de Xixona.

Ceràmiques, eines, talles d'os, etc. que són testimoni material de l'origen islàmic de l'actual població de Xixona la qual, després de ser conquerida pels cristians l'any 1258, va esdevenir un dels castells cabdals que fortificaven i controlaven la frontera més extrema del Regne d'Aragó. Per això se l'anomena *Xixona, Clau del Regne*.

Ajuntament de Xixona

MUSEO EUROPEO
DEL AÑO 2004

MARQ

MUSEO ARQUEOLÓGICO DE ALICANTE

DIPUTACIÓN
DE ALICANTE

Agraïments:

Paula, Francisco i Isidro Bernabeu Feliu

XIXONA
Clau del Regne

Lloc

Sala Municipal 'El Teatret', Xixona
Plaça del Convent, s/n

Horari

De dilluns a divendres, de 17.30 a 20.30
Dissabte, de 19.00 a 21.00
Diumenge tancat

Tancat per festa

8, 24, 25, 26 i 31 de desembre de 2011
1 i 6 de gener de 2012

Informació

Tel. 965 610 300
email

XIXONA
Clau del Regne

EXPOSICIÓ

Arqueologia del castell de la Torre Grossa
25 novembre 2011 - 20 gener 2012

A la dècada del 1940, el reverend pare Josep Belda, aleshores director del Museu Arqueològic Provincial d'Alacant, amb la col·laboració d'alguns veïns de Xixona, va dur a terme excavacions al castell. Es va poder recuperar centenars d'objectes arqueològics que constitueixen el testimoni material de l'origen de l'actual ciutat de Xixona, una part important dels quals es mostra en aquesta exposició.

ORÍGENS ISLÀMICS DE XIXONA

Damunt de l'escarpada penya de *Xeixona* es va establir, a les acaballes del segle XII, una petita població musulmana que, per a defensar les seues terres i bens, es va fortificar alçant una forta muralla amb torres i portes.

Després de l'acord signat al Camp de Mirra entre l'infant Alfons de Castella i el rei d'Aragó Jaume I al famós Tractat d'Almizra el 1244, el petit i inaccessible indret de Seixona es va convertir en un punt clau de la defensa mes llunyana de la frontera entre les terres de la Corona d'Aragó i les de Castella.

Calgueren catorze anys per a conquerir l'antic poblat musulmà i, el 1258, es va convertir en castell de la Corona d'Aragó. El monarca manà alçar la seua Torre Grossa des de la qual onejara la senyera amb l'orgull de ser *Clau del Regne*. Conta la tradició que, a l'escut de la ciutat de Xixona, es veuen dos claus per ser eixida i entrada a la Corona d'Aragó. Xixona fou frontera des del 1244 fins al 1305 amb el regne de Castella. Frontera també en una terra de mudèjars sublevats, defensada pels castells de Biar, Castalla i Xixona, els quals se situaven als passos naturals entre les terres septentrionals de la muntanya i les planes meridionals, convertint-se en les portes o en *Les Claus del Regne*.

ARQUEOLOGIA D'UN POBLAT MUSULMÀ (s. XII-XIII)

Les restes arqueològiques trobades durant les excavacions posen de manifest que ens trobem davant les emprems d'una població musulmana, eminentment camperola i artesana, que vivia del conreu dels camps i dels petits horts existents als llits dels rius Coscó i de la Torre, així com del pasturatge i de l'aprofitament del bestiar: per a alimentar-se'n, confeccionar teixits amb la llana, o realitzar diversos objectes amb els ossos i banyams.

D'aquestes activitats s'exhibeixen a la mostra diversos estris i eines de ferro, però també restes d'armes medievals; quasi tot descobert a l'anomenada *Casa de l'Artesà*. L'estudi d'aquest instrumental de ferro ens ha permès aprofundir en nous aspectes historicoarqueològics, com la tecnologia, la tècnica, l'economia i l'armament, sobretot, de la fase islàmica de la fortificació i de la fase feudal baixmedieval.

Cal afegir a aquests objectes l'excel·lent conjunt de peces elaborades amb os i banya de cérvol que il·lustren i completen diversos aspectes de la vida quotidiana del castell: manilles per a portes, tapadores, daus, mànecs de filosa, nous de ballesta entre d'altres. Però, sens dubte, el més destacat fou la troballa de les restes del taller on, possiblement, es varen elaborar molts d'aquests objectes, així com fines plaques amb les quals es folraven arquetes de fusta, decorades més endavant amb pa d'or i pigments amb motius vegetals, epigràfics i geomètrics.

EL CASTELL DE XIXONA A LA BAIXA EDAT MITJANA (s. XIII-XIV)

El rei Jaume I d'Aragó va prendre possessió de Xixona l'any 1258 i, deu anys més tard, li concedí la Carta de Poblament i l'estatut de Vila Reial per tal de facilitar l'establiment de nous colons a la població; també manà construir la Torre Grossa i una ciutadella a la part superior del castell per a defensar l'enclavament.

Els nous pobladors o colons cristians tenen gustos i tradicions diferents. Així ho confirma l'aparició de nous tipus de ceràmiques com, per exemple, l'escudella, objecte utilitzat per al servei dels brous i dels aliments semilíquids que aleshores conformaven la dieta bàsica. També podem destacar la tudonera o *aljasana*, una peça destinada al servei de les peces de carn, sobretot de tudons; o el *tavach* o servidora, que s'utilitzava com a rentamans acompanyat d'un pitxer o gerro per a l'aigua. La major part de les ceràmiques feudals aparegudes a Xixona procedeixen dels tallers valencians de Paterna, gran centre productor i distribuïdor de ceràmica durant tota l'edat mitjana. Són ceràmiques profusament decorades, amb motius geomètrics, vegetals i amb els coneguts escuts, que es mostren a la vaixel·la imitant l'heràldica de les grans cases feudals. També apareixen peces de procedència catalana, originàries del taller de Manresa.